

הרבי: אבי הגיע לארה"ק ונסע לחיפה, שם היו יהודים שהגיעו לארה"ק לפני המלחמה שהיו מרמומוש, ביניהם היו חסידי קרעטשניף, שהצליחו לצאת מהמוות לפנ"כ, או מגליציה והיו חסידי נדבורנה, והיה להם שייכות אלינו. היות והעולם חרב לגמרי, כמעט אף אחד לא נשאר, הרבי הגיע לארה"ק והיה ילד בזמן שעזבו, התקרבו אליו מאד. הם רצו מאד שימשיך שלשלת הקודש ותימשך קרעטשניף, חלילה שלא תלך לאיבוד, הפצירו בו שיבוא לגור בחיפה. היות והיה תמיד חובב ירושלים, כפי שיש גמרא שהיתה בסיגעט, שכותב בתור ילד, את שמו, צבי הירש המוכן להיות בעיר הקודש ירושלים. תמיד רצה מאד לגור בירושלים. ואכן הלך לירושלים, יהודים אלו מחיפה התאספו והחזיקו בו, קיבלו אותו עליהם כרבי, אבל לא תהגורר אצלם. גם בתקופה שגר בירושלים, הם המשיכו להפציר בו שיבוא לחיפה. היות וידעון שיש לו שדייכות להרה"ק מבעלזא, בהגיעה משלתח לבעלזא וביקשו שישפיע עליו שיבוא לגור בחיפה. זה כבר היתה בעיה גדולה עבורו, כי אם הרבי מבעלזא ביקש ממנו.

לחיפה לא רצה לבוא, כי המהרי"ץ אמר לו: ווי קעמען גיין צו א שטאט וואס מעסט נבילות וטריפות, הציונים עשו ועד הלאומי וכך יכלו לקבל כסף ואוכל בתקופת הצנע, שוחטי חיפה לא יכלו לעמוד בניסיון ונהיו חברים בועד הלאומי. אצל המהרי"ץ היה נקרא שוחט שהיה חבר בועד הלאומי, מאכיל נבילות וטריפות. היות והיה קרוב לרבו המהרי"ץ לא היה שייך שילך לחיפה. היות ויהודים אלו ביקשו מבעלזא להשפיע עליו, אמר לו הרב מבעלזא: "אז יודן ריפן איז דאס מן השמים, איך זאג דיר יודן וועלן קומען צו דיר פון ווייטענס, און יודן וועלן ביי דיר געהאלפן ווערן", והשפיע עליו שייקשב לבקשותיהם ויעבור לחיפה. אח"כ ראה בשבת רוח הקודש גלויה אצל מהר"א, באמצע הטיש בליל שב"ק, אמר המהר"א, וואס עהר איך, מהאט דיר געפענט א שטיבל אין חיפה. לרבי עצמו לא אמרו כלום, וגם למהר"א מבעלזא לא אמרו כלום, אבל באמת באותו שבוע פתחו שטיבל של קרעטשניף בחיפה, וזה היה גלוי למהר"א באמצע הטיש.

אבל עדיין לא הלך אבי לחיפה. היה בקשר איתם, שבת שבע ברכות כשהחתתן, היה בחיפה. היה שבת גדולה, הם עזרו לו, ניצל אותם לכל הבחורים שבאו אתו בשואה והיו יתומים שבורי לב, ולא היה להם הורים שיגדלו אותם, בגד ללבוש ולא להתחתן, הם שהיו בעה"ב, שמחה פוקס, אהרן כ"ץ, ועוד, בנדל, משפ' פישמן. חסידי קרעטשניף מאז ומתמיד, לזר גבאי בביהמ"ד. עברו כמה שנים, הרבי ישב בירושלים וניהל איתם קשר.

מן השמים עשו שיהיה לו שייכות עם יהודים אלו, ונהיה המלחמה בירושלים בתש"ח, עפו פגזים מכל עבר. הרבי הגיע ממלחמה והיה מטבעו פחדן, לא היה לכוחותיו ולא יכל להישאר בירושלים בתקופה זו. חיפש מקום לאן ללכת בינתיים עד שישקוט. כך הגיע לכפר-אתא, שם מצא את אברהם יוסף וידר, שכבר הגיע לשם והתגורר, היה סיגעט והסתובב עוד אצל זקני ר' אליעזר זאב, ידע מה זה קרעטשניף והחל לעשות מצב סביב קרעטשניף, וקרא לכולם לבוא. הגיעו כסדר יהודים הונגריים שהחלו לעלות לאה"ק" שיעקב כ"ץ שלח אותם לכפר-אתא וכך נהיה יישוב חזק של ערליכע יודן, היה גם בסיס לפנ"כ מיהודי פולין שגרו לפנ"כ שם ונדבקו בו, כמו משה טויב, ראובן גשייד, סטניסלבסקי. הם לחצו עליו מאד שיישאר שם, למרות שזה היה נקרא שזה רק בינתיים עד סיום המלחמה.

כבר לא יכל לחזור, היות והיתה תקופה שלא קיבלו דירות בירושלים בשום מצב. הוא קיבל דירה בבתי אונגרין, אבל אחת התקנות שם היתה, שאם נוסעים ומותירים דירה שלשה חדשים בלי שאף אחד יגור, הדירה חוזרת להנהלת הכולל ההונגרי, למרות שהיה זה דירה בדמי מפתח ששילם עליה 350 פונט לשנה, סכום גדול בימים ההם. היות ונסע משם, זאוויל שפיצר מנהל הכולל ונתן את הדירה לר' דוד יונגרייז, לימים ראב"ד העה"ח. הרבי רצה לחזור לירושלים, שמע שלקחו לו את הדירה ושמו את חפציו בחדר אחד, ואת שני החדרים האחרים מישהו אחר השתמש.

הבין שזה מן השמים וגם קיבל לחץ מהקהל שישאר, נסע למהר"א, ושאל אם ילך לכפר אתא, הוא יוצא בכך שזה ליד חיפה, וכך יהיה מקושר ליהודי חיפה שהרבי רצה שיהיה מקושר אליהם, האם זו היתה כוונתו. אמר לו שבוודאי זה כך, ושוב בירך אותה ברכה שאמר לו אז.

משהגיע לכפר אתא, באותה תקופה. היה צריך לחפש מקום חדש, מצא צריף של שני חדרים עם מטבח קטן. צריף מפה, בקיץ נשרפו מחום, ובחורף נכנס מים וקפאו מהקור. עשו מהחדר הגדול, ביהמ"ד, ומהחדר הנוסף עשו חדר שינה, ובשבת זה היה עז"נ,

ובמטבח אני ישנתי. הצריף התמלא ויהודים הגיעו ממרחקים, כמו ר' מנדל שכטר שגר במעברות שהיו בקצה השני של קרית אתא, למרות שהיה אברך צעיר, שלום עוזר בריון, מוטל שכטר, חיים גרין, כולם באו אליו. הגיע יהודי משה אלי' גרוס, השווער של חיים גרין וגיס של שלום עוזר בריון. היה יהודי נכבד ובן עליה, בעל מדרגה ובעל השגה, ראה שם מה קורה ואמר שמרגיש ריח קדושה, יהודי שהיה אצל מהרי"ד 20 ראש השנה'ס, היה שרוף על הרבי. אמר שא"א להתפלל ככה בלחץ כזה ובדחק, הוא היה זה שהלך והתסובב בקרית אתא מקום שיוכלו לבנות ביהמ"ד. בבית היה גביר והיה רגיל לרחבות, לא יכל ראות זאת.

קודם נהייתי בן 3, לא היה חיידר, ואף אחד לא היה לו ילדים שירצו ללמוד אידיש. יהודים מהמלחמה שבקושי התחתנו והעולם החל להיבנות, הייתי מהילדים הראשונים, יוסף יהושע גרין, חיים אליעזר בריון, ועוד, יחיאל ישראל דסקל. אבא הקים בצריף זה כיתת לימוד, לקח מנדל פרידמן, וכך נפתח החיידר הראשון בארץ ישראל [חוץ מירושלים] על אידיש. הכל היה במחסן זה, שם היה ביהמ"ד, בית מגורים, וגם חיידר.

מצאו מקום והלכו לבנות שם ביהמ"ד וחיידר. כמה יהודים התארגנו עם יהודי חיפה, ובאותה שנה לקחת על עצמם לבנות בית, ע"מ שתעלה לרקיע, בקושי ליהודים היה כסף, היתה תקופת צנע, היו כרטיסים שעל כל ילד יכלו לקבל חצי כוס חלב, לא היה מה למרוח על הלחם. תקופה קשה של עניות ודחקות, גם אחרי שעבדו בסלילת כבישים ולבנות דירות. עכ"ז באותה תקופה, ביום חמישי אם נכנסו כמה אנשים לרבי, והיו לו 5 פונט, נתן למלמד את משכורתו שיהיה לו מה לקנות לשבת.

את המגרש נתן דוד קינס ושם בנו עם עז"נ, ומאפיית מצות. כל השבוע היה חצוי עם קירות עץ, היה חיידר של 4-5 כיתות עם מלמדים. כשביהמ"ד הסתיים, היה רק 4 קירות בלי תקרה, עשו תקרה מאוהל, רצו לסיים לקראת שבועות. היות וזה היה בספירה, הרבי לא עשה כלום בלי הסכמת מהר"א, נסע לשאול אם מותר לו להיכנס לביהמ"ד החדש לשבועות. היות והצריף עמוס מאד וחם מאד, ואנשים זועקים שא"א להתפלל וגם מתאספים עוד אנשים. המהר"א לא נתן לו אישור בשו"א לכך, משם מגיע הווארט: דינסטאג י' סיון איז א גוטער טאג. התפללו שם כמה שנים טובות, זה החזיק גם הת"ת. היו ילדים מקרית חיים, קרית שמואל, קרית מוצקין, שרצו לבוא ללמוד בת"ת שלנו. אז החליט הרבי לבנות מוסד עם פנימייה כדי שאכן יוכלו לבוא ללמוד מחוץ לכפר עטה וללון בלילה, משם בא השם 'מוסד אשל לפליטים', כי כל הפליטים הגיעו לשם וצריך לתת להם אשל.

חיפש מגרש לבנות מוסד זה, ה' עזר לו ונסע לארה"ב, ישב כל החורף תשי"ז, השיג כספים אצל יהודים ומכרים. חזר לארה"ק עם כסף וקנה 2 מגרשים ברח' ירושלים, ורצה להקים שם מוסד עם ישיבה, חיידר וביהמ"ד, אבל כשהיו צריכים רישיון מהמועצה המקומית [לא היה עדיין עירייה], הגישו תכניות לפניהם. בדיוק באותו זמן היה יום העצמאות, דוד לידר ומנדל וייס, שני ילדים הלבישו שקים והסתובבו בכפר אתא ברחובות, וכל העיר נהייתה כמרקחה ממעשה זה, הגיע למועצה, אמרו נעשה כאן מאה שערים ויגדלו קיצוניים, לא בא בחשבון ולא רצו לתת רישיון. התחילו להתווכח, לא היתה שום סיבה למה לא, מה הקשר לשני ילדים קונדסים. שנתיים רבו איתם, ולא קיבלו רישיון, עד שהרבי נכנע ונתן להם שני מגרשים אלו, בעד 5 מגרשים מחוץ לעיר, [כיום זה כבר מקום מיושב, אז זה היה יער בלי אור ובלי כביש ומים], לא היתה לו ברירה ולקח את זה. שם בנו את ביהמ"ד, מאד התקשו ועמלו, אבל לאט לאט התווסף אנשים מסביב, וכפי שמהר"א אמר שיהודים באו מכל מקום ונושעו, הוא פעל אצל חילונים רבים שיתחזקו ביהדות, וגם חלשים, ניסה לפעול ככל שיוכל, וכך התרבה הציבור ובנה את הכל. כשסיימו לבנות, נכנסו ופתחו ישיבה בתשכ"ב, החיידר נשאר בעיר, בצריף. אח"כ בנו את השיכון, עד שנהיה מקום יישוב ראוי, אבל לפנ"כ ישבו עם צינורות מים מהשכנים, צינורות גז שיהיה קצת אור, ממש מס"נ.

"דרוש ברבים בשב"ק אחה"צ פר' שמיני תשל"ז" בכתב יד, מאת רבי צבי הירש רוזנבוים מקרעטשניף – סיגעט – קרית עטה  
[כפר אתא - האדמו"ר הידוע בקנאותו לא אבה להשתמש בשם ה"ציוני" של המקום והשתמש בשם הישן של הישוב].

